

KENYA HARCA AZ AL-SHABAAB ELLEN – A „LINDA NCHI” HADMŰVELET SIKERÉNEK LEHETŐSÉGE

Tarrósy István

Afrika-kutató, egyetemi adjunktus

Pécsi Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar

tarrosy.istvan@pte.hu

Bevezetés

2011. október 16-án kenyai csapatok hatoltak be Szomáliába azzal a céllal, hogy az iszlamista al-Shabaab terrorista csoportokat visszaszorítva egy nagyjából 100 kilométeres ütközőzónát létesítsenek a kenyai-szomáliai határon. Az október első hetében a terroristák által elrabolt két, az Orvosok Határok Nélkül segélyszervezetnek dolgozó spanyol nő esetével Kenya megelőgelte a fokozódó veszélyt, és az ország és térsége biztonságának növelése érdekében hadat üzent a militánsoknak. Az Afrika Tanulmányok 2011-es utolsó számának megjelenése idején második hónapja tartó „Védd a nemzetet” hadművelet (Operation Linda Nchi) sikerességének lehetőségét egyre többen vetik fel (ha nem is feltétlen kérdőjelezzik meg), megidézve az

elmúlt húsz év amerikai és etiópiai szomáliai intervencióik kudarcait. Ugyan eddig számos sikert könyvelhetnek el az előrenyomuló kenyai hadsereg és szövetségei, a támadóknak hosszabb háborúzásra kell berendezkedniük, hiszen a szomáliai Átmeneti/Ideiglenes Szövetségi Kormány (Transitional Federal Government, TFG) szoros együttműködésben a helyi politikai viszonyok rendezése is cél egyben.

A hivatalosan október 16-án bejelentett offenzívát megelőzően, a kenyai alakulatok természetesen már napokkal előbb átlépték a határt Liboi és Mandera településeknél, és fokozatosan haladtak előre a valójában „állam nélküli állam” Kenyával határos vidékén. Szomáliának e része az al-Shabaab militáns szervezetének felügyelete alatt áll, mellyel már

hosszú évek óta harcban áll az ideiglenes szomáli kormány is. Az 1991 óta hatékony központi kormányzat nélküli országban, mely az amerikai *Foreign Policy* és a The Fund for Peace által évek óta közzétett bukott államok listáját stabilan „vezeti”, a TFG erőfeszítéseit többek között ugandai, burundi, etiópai harcoló egységek is segítik, maguk mögött tudva az Afrikai Unió politikai támogatását is. Nyugati államok és a nemzetközi közösség is finanszírozza az átmeneti kormány csapatainak kiképzését és felszerelését, elsődlegesen kenyai és ugandai bázisokon. Az északi határvidéken jelen lévő etióp fegyveres alakulatok évek óta biztosítják az élelmiszer- és egyéb segélyszállítmányok útvonalát, és így behatolnak Szomália területére. A kenyai-etióp-szomáliai hármas határvidéken élők jelentése szerint azonban november 19-én jelentős etióp csapatmozgásokat észleltek, melynek háttérében egyrészt az állhat, hogy Kenya „harcba hívta” a szomáliai tapasztalatokkal (bár nem túl fényes eredményekkel) rendelkező szomszédot, másrészt, hogy maga a TFG kért további erősítést a Etiópiától, amely mindezekon túl valószínűleg a TFG-hez hű szomáliai katonák kiképzésében is részt vesz (Tési, 2011).

A hadművelet hivatkozási alapja

A kenyai kormányzat az Egyesült Nemzetek (ENSZ) Alapokmányának 51. cikkére hivatkozva a Kenya ellen irányuló „fegyveres támadás esetében az egyéni vagy kollektív önvédelem természetes jogát” helyezte előtérbe a hadmozdulatok megindításának alátámasztásaként. A belbiztonsági miniszter, George

Saitoti és a védelmi miniszter, Yusuf Haji ezzel együtt arra kérte a nemzetközi közösséget, hogy támogassa Kenya erőfeszítéseit a térség fenntartható biztonsága érdekében. A műveletek egyik csúcspontjának a Mogadishutól 620 kilométerre délre található Afmadow városnál tervezett összecsapást nevezték meg, melyhez Ras Kamboni irányából, valamint a tenger felől Kismayo kikötőjén keresztül több frontos támadással igyekeztek az al-Shabaab-ot kiszorítani (ld. 1. sz. térkép). Az ideiglenes szomáli kormány csapatait a kenyai és egyéb afrikai katonák mellett mérsékelt iszlamisták is erősítik.

Az afrikai kontinensen jelenleg a kenyai hadsereg a negyedik legerőteljesebben bővülő haderőt képviseli a Dél-afrikai Köztársaság, Angola és Szudán után. 2010-ben a kenyai kormány 27 milliárd kenyai schillinget, azaz 270 millió dollárt fordított harci repülőgépek, gránátvetők, nehézfegyverzetű helikopterek és további fegyverek vásárlására. Mindezeket tetézi, hogy nagyjából 20 millió kenyai lakost képes mozgósítani háború esetén – közülük 12 millió férfi és nő bármikor bevethető. Velük együtt harcolhatnak a Kenyai Vadvédelmi Szolgálat őrei (a rangerek), akik komoly tapasztalatokkal rendelkeznek a különféle banditák ellen folytatott harcban.

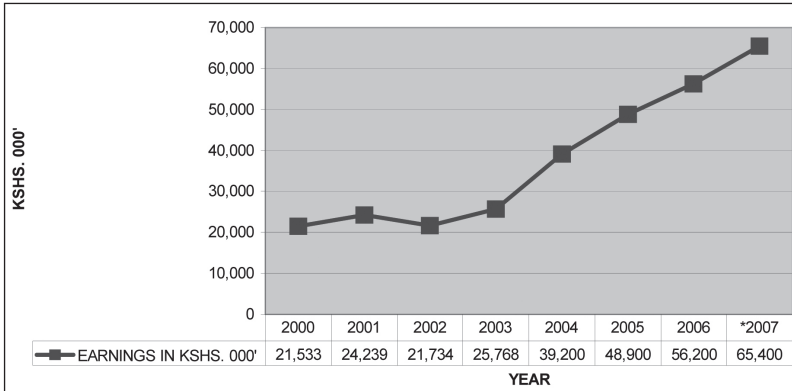
Az al-kaidás kapcsolatokkal rendelkező al-Shabaab-ot a kenyai vezetés az állam egyik fő ellenségének kiáltotta ki, melyet a végsőkig üldöznie és likvidálnia kell, különösen, hogy szeptember közepe óta a terroristák külföldi személyek ellen követtek el különböző támadásokat: szeptember 11-én az

1. térkép: A „Véd a nemzetet” hadművelet első hetének történeli Forrás: criticalthreats.org

észak-kenyai országrészben, a Kiunga körzetében található Kiwayu Safari faluban agyonlőtték David Tebbut brit

turistát, feleségét pedig elrabolták, majd október 1-jén Marieu Dedieu francia újságírónt ugyancsak ugyancsak a kör-

1. ábra: Turizmusból számított bevételek 2000–2007 között
 Forrás: Kenya National Bureau of Statistics

Az ábra magyarázata: Kenya gazdasági fejlődésében a turizmus által képviselt és hozzáadott érték felbecsülhetetlen. 2006-ban – ahogyan az ábra is mutatja – 56,2 milliárd kenyai shilling (KES) bevételt jelentett a nagyjából 1,6 millió beérkező turista (ez kb. 147 milliárd forintnak felel meg a themoneyconverter.com portál 2011. november 28-i adatai szerint rögzített 1 KES = 2,61 HUF árfolyamon számítva). Az ágazat 2007-re képes volt 11,6%-os, lenyűgözően magas növekedést produkálni, ami 65,4 milliárd KES-t eredményezett (kb. 171 milliárd forint). A 2010-es év még ennél is szebb képet fest: 73,7 milliárd KES (192 milliárd forint)! Egyáltalán nem csoda mindezek után, ha Kenya meg akarja védeni az egyik legjobban húzó „versenylovát” – például a jelenleg is folyó katonai hadműveletek révén.

zetben fekvő Lamu szigetétől nem messze lévő Manda szigetről vitték magukkal. Végül október 13-án a bevezetőben említett két spanyol hölgyet, Montserrat Serrát és Blanca Thiebault-ot rabolták el a dadaabi menekülttábor környékéről.

Középpontban a turizmus, mint húzóágazat védelme

A nyugalom mielőbbi visszaállítása e területeken Kenya elemi érdeke, hiszen nemzetbiztonsági megfontolások mellett éves bevételeinek majdnem kétharmadát a szolgáltatási szektor termeli meg, melyen belül a turizmus képviseli az egyik vezető ágazatot. A 2000 és 2007 között masz-

szív felívelést mutató ágazat teljesítménye (ld. 1. sz. ábra) a 2007-es elnökválasztást – melynek következtében vitatható körülmények között Kibaki elnök újabb ciklusra mandátumot szerzett – követően ugyan rövid időre visszaesett, 2010-ben 18 százalékkal tudott növekedni az azt megelőző évhez képest (Obulutsa – Gachenge, 2011). Nem volt meglepő tehát Najib Balala turizmusért felelős miniszter 2011 márciusi kijelentése, miszerint a növekvő tendenciára rá kell erősítenie a kormánynak, egyrészt kihasználva az arab tavasz konfliktusai miatt Észak-Afrikát elkerülő külföldi turisták Kenyába vonzásának lehetőségét, másrészt erősíteni kell az egysé-

ges és stabil kenyai politikai imidzset, és mindezekkel párhuzamosan meg kell védeni Kenyát a folyamatosan betámadó kalózkodtól és egyéb illegális csoportoktól.

„A nyugalom mielőbbi visszaállítása e területeken Kenya elemi érdeke, hiszen nemzetbiztonsági megfontolások mellett éves bevételeinek majdnem kétharmadát a szolgáltatási szektor termeli meg, melyen belül a turizmus képviseli az egyik vezető ágazatot.”

A kenyai hosszú távú építkezést előrevetítő állami vízió (Kenya Vision 2030) egyik pillére a turizmus további fejlesztése. A vízió szerint Kenya fő célkitűzése, hogy 2030-ra a világ államai közül a közepesen erős gazdaságokhoz zárkózzon fel, miután már 2015-re – meglehetősen ambiciózus hozzáállás mellett – teljesíti a Millenniumi Fejlesztési Célkitűzések rá vonatkozó elvárásait. A dokumentum politikai pilléreként fogalmazza meg, hogy olyan demokrácia erősödjön meg az országban, amely az egyes témák mentén (issue-based), az emberekre fókuszálva (people-centred) és eredményorientáltan (result-oriented) szervezi és menedzseli felelős módon a társadalmat. Kenya is, hasonlóan, a Kelet-afrikai Közösség (EAC) további tagállamához (Tanzániához, Ugandához, Ruandához és Burundihoz) kiemelt fejlesztési területnek tekinti az infrastruktúrát, mely háló formájában szövi és kapcsolja egybe a legtávolabbi terüle-

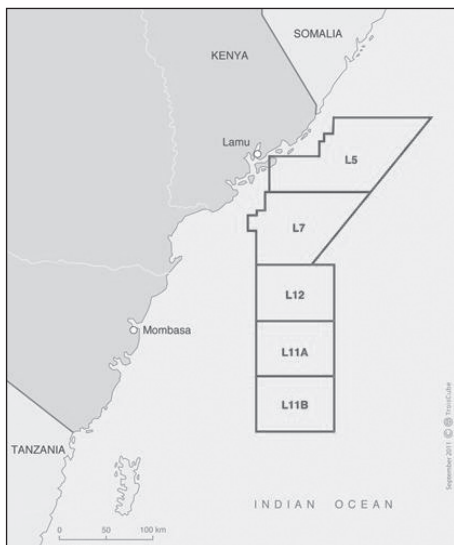
teket és településeket, és amelyen belül kiemelt szerepet kaphat a turisztikai infrastruktúra. Ahogyan történelme során minduntalan kényes témát jelentett Kenya számára a földkérdés, úgy a vízió határozottan foglal állást amellett, hogy tiszteletben kell tartani a tulajdonviszonyokat, és ennek érdekében földhasználatról szóló törvényt kell megalkotnia a törvényhozásnak (ld. még e témáról a Kenya Land Alliance jelentését: www.oxfam.org.uk/resources/learning/landrights/downloads/klafull.pdf).

Kenya számára Kiemelt prioritást képvisel az emberi erőforrás fejlesztése és a széles körben értelmezett biztonság megerősítése. Ez utóbbinak óriási jelentősége van általában véve a gazdasági fejlődés előmozdításában, ugyanis a biztonságosabb környezet kedvez egyfelől a helyi gazdasági tevékenységek ösztönzésének, másfelől a külföldi működő tőke beáramoltatásának.

Az al-Shabaab visszaüt?

Van esély a győzelemre?

A szomáliai behatolást követően azonban az al-Shabaab szóvivője, Ali Mohamud Rage fenyegetően bejelentette, hogy amennyiben Kenya folytatja a hadműveleteket, a szervezet Nairobiban és más kenyai városokban robbantásokat fog végrehajtani (2011. október 24-én egy fővárosi bárban az egyik ilyen robbantás során tizenhárman sérültek meg). „Megvédjük magunkat. Kenya nem tudja, mi az a háború. Mi tudjuk. A magas épületek Nairobiban le lesznek rombolva. Harcoltunk már a kenya-inál régebbi és erősebb kormányok ellen, és mindig legyőztük őket” – nyilatkozta Rage.

2. térkép: Valószínűsített olajmezők Kenyai partjai mentén (jelenleg feltárási területek)
Forrás: total.com

Valóban, az USA 1992-es, majd Etiópia 2006-os szomáliai beavatkozásai nem jártak a tervezett sikerrel a militáns szervezet ellen. A kilencvenes évek elején az ENSZ Biztonsági Tanácsának 794-es határozata felhatalmazta az USA-t, hogy olyan humanitárius akcióknak teremtsék meg a keretét, amelyek véget vetnek az akkori polgárháború és a szárazság kapcsán jelentkező éhezésnek. „Az amerikaiak által vezetett szomáliai hadművelet alapjaiban határozta meg a humanitárius beavatkozásokról alkotott véleményt. [...] Az akciók kudarcai alapvetően [éppen] a humanitárius beavatkozás kudarcaiból fakadtak. [...] Az éhezés megszüntetésére tett kísérletek a helyi politikai viszonyokba való beavatkozást jelentették, [amelyre az USA sem volt felkészülve].” (Földi, 2011: 15–16) Az intervenció megbukott, az amerikai csapatokat 1994-ben kivon-

ták a térségből. A 2006 júliusában a terrorizmus felszámolása ellen megindított etiópai hadművelet sem hozta a várt sikert, 2009-ben még mindig a kiújuló konfliktus tartotta rettegésben a lakosságot. „Az egyre inkább regionálissá vált konfliktusba a szomszédos országok, majd pedig az iszlám milíciák uralmát és a kalózkodást megunó államok (USA, Franciaország, India, Kína, stb.) is bekapcsolódtak.” (Besenyő, 2011: 33)

Az elmúlt két hónap bizonyította, hogy a kenyai kormány eltökélt, hogy addig folytatja a harcot, ameddig fel nem számolja az al-Shabaab terrorista akcióit, és persze magát a szervezetet – ez utóbbi azonban több kihívást rejt magában, mint azt ma bármelyik vezető pontosan tudná. A sikeres fellépéshez érezhetően hatványozottan szükség lesz mind az Afrikai Unió, mind az ENSZ és a nemzetközi közösség hathatós és folytatólagos támogatására.

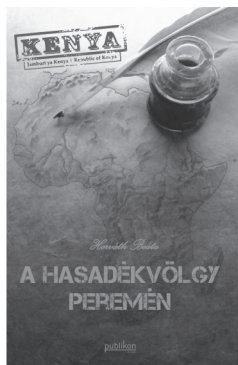
Mindez még izgalmasabb színezetet kap, ha belegondolunk, hogy 2012-ben ismét elnök- és parlamenti választásokra kerül sor az országban (már az új alkotmány által kijelölt keretben), továbbá a kenyai partok mentén jelentős olajkészleteket valószínűsítenek – nem is csoda, hogy a francia Total nemrégiben 40%-os tulajdonrészt szerzett 5 komolyanak minősített feltárandó területen (2. sz. térkép), melyek közül az L5-ös blokkot tartják a legnagyobb olajkoncentrációval „megáldottnak”.

Az illegális szomáliai jelenlét (kalózkodók és terroristák) visszaszorítása elemi nemzetgazdasági érdeke egyúttal Kenyának. A választásokon induló Odinga jelenlegi miniszterelnök (és a kormány) hathatós (sikeres) szerepvál-

lalása a szomáliai helyzet megoldásában bizonnyal kecsgetet a szavazatok többségének elnyerése tekintetében. Kérdés, hogy bírja-e Kenya erőforrásokkal, elegendő támogatottsággal az akció végéig...

Felhasznált irodalom

- Afia, Abena (2011): On Kenya's War Against Al-Shabaab – Analysis. *Pambazuka News*. No. 557. 10 November 2011. <http://www.pambazuka.org/en/category/features/77837>
- Army hit Somali terror base. *The Star*. No. 1297, October 17, 2011. 6. o.
- Besenyő János (2011): A szomáliai stabilitás és a nemzetközi közösség. *Afrika Tanulmányok*. V. évf. 1. sz. (2011. március) 29–40. o.
- Földi Sándor (2011): Az Amerikai Egyesült Államok és Nagy-Britannia Afrika-politikájának főbb mozzanatai az 1990-es évektől, a szomáliai és a Sierra Leone-i intervenciók tapasztalatai alapján. *Afrika Tanulmányok*. V. évf. 2. sz. (2011. július) 7–29. o.
- Leftie, Peter (2011): Jets pound Kismayu as forces gear up for clash. *Daily Nation*. No. 17019, October 24, 2011. 1–2. o.
- Mukinda, Fred (2011): Kenyan forces go after raiders inside Somalia. *Daily Nation*. No. 17012, October 17, 2011. 4. o.
- Nyabola, Nanjala (2011): Kenya simply can't afford to go to war with Somalia right now. *The Guardian*. 28 October 2011. <http://www.guardian.co.uk/commentisfree/2011/oct/28/kenya-war-somalia-al-shabaab>
- Obulutsa, George – Gachenge, Beatrice (2011): Kenya's 2010 tourism earnings up, sees rosy 2011. *Reuters Africa*. March 7, 2011. <http://af.reuters.com/article/kenyaNews/idAFLDE72615I20110307>
- Sigei, Julius – Bocha, Galgao (2011): Kenya targets al Shabaab's lifeline. *Saturday Nation*. No. 17017, October 22, 2011. 5. o.
- Somalia. *The New York Times*. November 24, 2011. <http://topics.nytimes.com/top/news/international/countriesandterritories/somalia/index.html>
- Tarrósy István (2011a): Kenya háborúja Szomáliában. *Kitekintő*. 2011. október 18. http://kitekinto.hu/afrika/2011/10/18/kenya_haboruja_szomaliaban/
- Tarrósy István (2011b): *Kelet-Afrika a fejlődés útján. A Kelet-afrikai Közösség és tagállamai közelebbről*. Publikon Kiadó, Pécs.
- Tési Áron (2011): Etiópia is bevonult Szomáliába. *Kitekintő*. 2011. november 21. http://kitekinto.hu/afrika/2011/11/21/etiopia_is_bevonult_szomaliaba/
- Zimmermann, Catherine (2011): Operation Linda Nchi (map and timeline). *Critical Threats*. November 21, 2011. <http://www.criticalthreats.org/somalia/map-operation-linda-nchi-october-24-2011>

Horváth Beáta: A hasadékvölgy peremén

A könyv egy magyar lány Kenyában töltött első hat évének a kalandjain és tapasztalatain keresztül mutatja be Kelet-Afrika mindennapi életét, a városi gondokat, a falusi életet, a különböző kultúrák és vallások legjellegzetesebb vonásait, az afrikai emberek gondolkodását, életvitelét, idegenekről alkotott véleményét, amint azokat mostohaapjának, néhai Dr. Füssi-Nagy Géza Afrika-tudósnak megírta.

A regény mintegy 3500 oldal kézzel írt levelet dolgoz fel. Nem mentes a személyes hangvételtől, az érzelmektől és az öniróniától. Bemutatja, miként változhatott meg és alakulhatott át egy fehér lány véleménye az ismeretlen afrikaiakról, és hogyan válhatott a szerzőnek természetessé mások feltétel nélküli elfogadása.

A regény az afrikai valóságot mutatja be, méghozzá kíméletlenül. Olykor szívszorogató, megdöbbentő és elgondolkoztató, de rendkívül szórakoztató, érdekes olvasmány.

A kötet megrendelhető a kiadótól: www.publikon.hu